

Andrzej AJNENKIEL

NACZELNE ZASADY KONSTYTUCJI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

UZASADNIENIE

Wydaje mi się, że „Zasady naczelne” powinny charakteryzować się kilku cechami. Ponieważ powstają one przed opracowaniem dalszych rozdziałów projektu, winny być, jeśli mają się przydać w późniejszych pracach, dosyć ogólne. Stąd nie powtórzyłem bardziej szczegółowych „Założeń”, które przedstawiłem w ekspertyzie z kwietnia br., zatytułowanej „Problematyka nowej konstytucji”, a które uważam nadal za aktualne. Uważam dalej, iż „Zasady naczelne”, muszą być tak skonstruowane i napisane, by zawierały najważniejsze, bardzo zarazem ogólnie sformułowane postanowienia dotyczące podstaw struktury państwa, a więc organizacji władz, a zwłaszcza określenia charakteru państwa. Jednocześnie winny się tu znaleźć postanowienia o charakterze bardziej deklaracji zasad, niżli norm prawnych sensu stricto. Należy pamiętać przy tym, że nowoczesne konstytucje zawierają katalog zasad nie tylko z zakresu praw ochrony człowieka, w tym praw politycznych i postanowień chroniących przed różnego rodzaju formami dyskryminacji, ale też postanowienia socjalne. Nie wyobrażam sobie, by dziś u nas takich stwierdzeń mogło zabraknąć.

Podobny charakter ma zamieszczona ogólna zasada dotycząca problematyki gospodarczej i ochrony własności. Tak jak uważałem za konieczne zamieszczenie postanowienia dotyczącego ochrony pracy, nb. wzorowanego na art. 8 Konstytucji kwietniowej, wprowadziłem postanowienie mówiące o ochronie wytwórczości, w tym rolnej. Uważam, że w takim państwie jak nasze, w którym chłopi to nie tylko wytwórcy, ale i niezwykle ważna, skazana przez komunizm na likwidację, a przez to systematycznie dyskryminowana grupa społeczna, stwierdzenie takie musi zostać wprowadzone. Jeżeli, w związku z tym, miałbym jakieś wątpliwości odnośnie do tego punktu (art. 6, p. 2), to jedynie takie, iż formuła ochronna została sformułowana zbyt słabo. Poprzedni punkt (art. 6, p. 1), co też, jakkolwiek z innego punktu widzenia, może wzbudzać pewne wątpliwości, został sformułowany tak, iż dotyczy nie tylko obywateli polskich. Łączy się to z postanowieniami art. 10

stanowiącego ogólną, motywowaną względami ideologicznymi, dyspozycję, wskazującą na nasze pragnienia integracyjne.

I ostatnia uwaga. Gdy w art. 1 używałem pojęcia „Naród” w takim znaczeniu, jakie nadawała mu Konstytucja marcowa, to jest politycznej wspólnoty obywateli, w art. 8 mówię wyraźnie, zainspirowany propozycjami S. Krukowskiego, o polskim dziedzictwie, utraconym zwłaszcza po roku 1944.

ARTYKUŁ 1

Rzeczpospolita Polska jest suwerennym, demokratycznym państwem prawnym, wspólnym dobrem jego obywateli – Narodu.

ARTYKUŁ 2

1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu, który sprawuje ją za pośrednictwem odpowiednich organów.

2. Obywatele mogą bezpośrednio uczestniczyć w sprawowaniu władzy poprzez udział w referendum.

ARTYKUŁ 3

Organami Narodu są dwuizbowy Parlament, Prezydent Rzeczypospolitej, Rząd z Premierem na czele, niezależne sądy.

ARTYKUŁ 4

Samorządy, w ramach obowiązującego prawa, uczestniczą w wykonywaniu zadań państwowych. Stanowią one również formę udziału obywateli w sprawowaniu władzy.

ARTYKUŁ 5

Prawa i swobody obywatelskie, zgodne z obowiązującymi Rzeczpospolitą Polską dobrowolnie przyjętymi normami międzynarodowymi, w tym Paktami Praw Człowieka, określają zasady udziału obywateli w życiu zbiorowym oraz stanowią zabezpieczenie ich uprawnień.

ARTYKUŁ 6

1. Rzeczpospolita Polska gwarantuje jednostkom i ich zrzeszeniom swobodę działalności gospodarczej oraz ochronę własności.

2. Popiera wytwórczość, w tym zwłaszcza rolną.

ARTYKUŁ 7

Praca, podstawa rozwoju Rzeczypospolitej, jest pod opieką państwa. Obowiązane jest ono troszczyć się o warunki pracy i życia jednostki.

ARTYKUŁ 8

Rzeczpospolita troszczy się o rozwój kultury. Dba o dobra kultury i zabytki, znajdujące się na jej terytorium. Dąży do zachowania dziedzictwa polskiej przeszłości, będącego świadectwem dorobku kultury, również poza granicami państwa.

ARTYKUŁ 9

Ochrona środowiska naturalnego jest obowiązkiem organów państwowych i wszystkich obywateli.

ARTYKUŁ 10

Rzeczpospolita Polska, nawiązując do polskich tradycji wolnościowych, dorobku kultury narodowej, ducha „Solidarności”, wartości chrześcijańskich, doświadczeń walki z totalitaryzmem, współdziała w tworzeniu demokratycznej wspólnoty ludów europejskich.